

Eindeloze mogelijkheden bij vakdidactiek

Didactiekconferentie 2016: vernieuwing en experiment

Samen bezig zijn met vakdidactiek blijft een bron van inspiratie voor de dagelijkse geschiedenislessen. Vooral wanneer je dat doet met collega's die steeds op zoek zijn naar vernieuwing en het experiment niet schuwen. Op de didactiekconferentie van de VGN in Vught blijkt dit recept elk jaar weer te werken. De mogelijkheden om te variëren met geschiedenisinhoud en werkvormen lijken onuitputtelijk.

Menze Poortman
is lid van de Didactiek-
commissie van de VGN.

Een belangrijke motor voor didactiekontwikkelingen is het aanleren van historisch denken. Nieuw is dat allang niet meer, maar volgens lerarenop-leider Jos Niewold wordt dit element met het nieuwe examen-programma van 2018 in het vmbo verder versterkt. De nieuwe examensyllabus heeft meer samenhang en staatsinrichting wordt in een historisch kader geplaatst. Daardoor is het mogelijk meer dwarsverbanden te leggen; overigens niet gemakkelijk voor vmbo-leerlingen.

Inleven

Niewold liet tijdens een workshop zien dat het van belang is voor deze leerlingen het verleden voorstelbaar te maken. Hij pleitte voor een didactiek waarbij er veel aandacht is voor details. Aan de hand van een gedocumenteerd

Quaco, een stripboek over de gelijknamige slaaf uit West-Afrika, de sleutelfactor tot historisch besef. De makers willen niet alleen medeleven opwekken voor de erbarmelijke omstandigheden van de slaven, ze willen leerlingen ook zicht geven op het systeem van de slavernij en de rollen die verschillende partijen daarin spelen. En het werkt. Ineke Mok, auteur, en Els Schellekens, die het lesmateriaal bij de strip ontwierp, toonden in hun workshop dat aan de hand van het levensverhaal van Quaco allerlei aspecten van de slavernij aan de orde komen. De kracht van *Quaco* zit 'm echter in het feit dat leerlingen aangezet worden tot nadenken over waarom mensen het slavernijstelsel steunden. Het roept vragen

op. En gek genoeg niet alleen over historisch handelen, maar ook over de actualiteit van onze diverse samenleving. Leerlingen gaan nadenken over de identiteit van groepen, maar ook van die van henzelf. Het actief historisch kunnen denken is ook wat docentopleider Koen Henskens tot zijn missie maakt. Hij lichtte activerende werkvormen toe over Mohammed en het eerste kalifaat. Andere werkvormen activeren leerlingen met muziek, of door te 'glossen' waarmee bronnen geanalyseerd kunnen worden, of door leerlingen te laten onderzoeken of de Koude Oorlog echt koud was. Alle mogelijkheden van activerende didactiek zijn nog lang niet verkend, maar er speelt veel meer.

'Slimme inzet van ICT maakt het ook mogelijk om te differentiëren'

levensverhaal van een oudoom die een hoge positie bekleedde in het bestuur van Nederlands-Indië, liet hij zien wat hij bedoelde. Het verzamelde materiaal ging niet alleen over het bestuur, maar foto's en brieven gaven ook een gedetailleerd inzicht in wat hij privé zoal deed en dacht. Het kunnen inleven is bij de didactiek rondom

**De geanimeerde
lezing van Philip
Dröge over mini-
staatje Moresnet.**

Digitale lessen

Een belangrijke bron van vernieuwing is de ontwikkeling van ICT. Maaike Zijm heeft zich als docent gespecialiseerd in het gebruik van ICT in de lespraktijk. Zij opende tijdens haar workshop een nieuwe wereld: *Lessonup*, *Versal*, *Blendspace*, om een paar programma's te noemen waarmee je digitale lessen kunt maken. *Goconqr*, *Weebly*, *Screencast-o-matic*: allemaal hulpmiddelen die de leraar kunnen ondersteunen bij het maken van toetsen tot het maken van eenvoudige websites. Voor velen nog terra incognita, maar spannend om te ontdekken. Slimme inzet van ICT maakt het ook mogelijk om te differentiëren. Robbert-Jan Poortvliet gaf daarvan een mooi voorbeeld uit zijn eigen lespraktijk. Vanuit een duidelijk stappenplan en gebaseerd op een taxonomie verweefde hij ICT in de les. Didactiek om te differentiëren kan ook prima zonder ICT, bewees docente Roxanne Elt in haar workshop.

Beoordelen

Ten slotte waren er workshops over toetsen en beoordelen. Rubrics beoordelingsschalen maken het makkelijker om te beoordelen, maar hoe goed zijn de gebruikte rubrics? In de workshop over rubrics moesten deelnemers rubrics analyseren met rubrics – volgt u het nog? Hoe het ook zij, lerarenopleider Guido Goijens presen-

teerde een uitdagende manier om het denken over beoordelen en beoordelingsschalen te scherpen. En zoals een ieder weet, blijft dat beoordelen een moeilijke zaak. Wat doe je met de leerling die in antwoord op de vraag 'Noem een verschil tussen de VOC en WIC' noteert: 'De VOC stichtte vooral handelsposten.' Het antwoord is half en impliceert de rest. Volgens geschiedenisleraar Roderik Egberink stellen we eisen aan de schrijfvaardigheid van leerlingen en is het goed leerlingen hierop voor te bereiden. Hoe dat moet, deed hij uit de doeken tijdens zijn workshop.

Zinloos detail

Voor de mensen die geschiedenis wilden ervaren was er nog een excursie naar Kamp Vught. Nieuw ontsloten lokale bronnen konden worden verkend in de workshop verzorgd door Geschiedenis-lokaal. Ook ProDemos was aanwezig en opende haar schat aan bronnen en werkvormen over politiek. Verder was er een moment voor uitgevers om hun nieuwste publicaties en methoden te presenteren en werden de historici verwend met een pubquiz, verzorgd door Frits Hofstra, en een prachtige lezing van Philip Dröge. De auteur van het boek over het vrijstaatje Moresnet (1816-1920) slaagde erin om aan de hand van de geschiedenis van dat kleine gebiedje, ongeveer zo groot als

het eiland Marken, een groot verhaal over mensen te vertellen. De inwoners wilden na een periode van bandeloosheid niet langer een toevluchtsoord zijn voor mensen van allerlei allooi, maar zochten erkenning via de oprichting van hun eigen staat. Dat verlangen representerde zich in een klein en zinloos detail. Voor het versturen van brieven was het landje te klein, toch ontwierpen de inwoners een heuse Moresnet-postzegel. Zo krachtig kan een geschiedenisverhaal zijn. ■

Boven: In de rij voor Philip Dröge om zijn boek *Moresnet* van een persoonlijke boodschap te voorzien. Hieronder: Deelnemers van de didactiekconferentie op bezoek in Kamp Vught.

